

Republika Hrvatska
Županijski sud u Splitu
Split, Gundulićeva 29a

Poslovni broj: GŽ-848/2017-2

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Županijski sud u Splitu, u vijeću sastavljenom od sudaca toga suda i to Marka Pribisalića kao predsjednika vijeća, Tihane Pivac kao sutkinje izvjestiteljice i članice vijeća i Ane Grbavac kao članice vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D. M. iz S., zastupanog po punomoćniku M. Ž., odvjetniku u S., protiv tužene S. J. iz S., zastupane po punomoćnici M. P., odvjetnici u S., radi isplate, odlučujući o žalbi tuženice, protiv presude Općinskog suda u Splitu, poslovni broj P-11353/15 od 23. siječnja 2017., u sjednici održanoj dana 12. travnja 2017.,

p r e s u d i o j e :

Preinačuje se pobijana presuda i sudi:

I. Odbija se tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:

"I Dužna je tužena S. J. u roku od 15 dana i pod prijetnjom ovrhe isplatiti tužitelju D. M. iznos od 50.000,00 kuna zajedno sa zakonskom zateznom kamatom koja na iznos od

- 20.000,00 kuna teče od 1. lipnja 2007. pa do konačne isplate, i to za razdoblje od 1. lipnja 2007. do 31. prosinca 2007. po stopi u smislu Uredbe o visini stope zatezne kamate, a od 1. siječnja 2008. pa do 31. srpnja 2015. po stopi određenoj uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena (5%), a od 1. kolovoza 2015. pa do isplate po stopi koja se određuje za svako polugodište uvećanjem prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih za razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu za tri (3%) postotna poena.

- 30.000,00 kuna teče od dana 1. siječnja 2008. pa do konačne isplate i to za razdoblje od 1. siječnja 2008. pa do 31. srpnja 2015. po stopi određenoj uvećanjem eskontne stope Hrvatske narodne banke koja je vrijedila zadnjeg dana polugodišta koje je prethodilo tekućem polugodištu za pet postotnih poena (5%), a od 1. kolovoza 2015. pa do isplate po stopi koja se određuje za svako polugodište uvećanjem prosječne kamatne stope na stanja kredita odobrenih za razdoblje dulje od godine dana nefinancijskim trgovačkim društvima izračunate za referentno razdoblje koje prethodi tekućem polugodištu za tri (3%) postotna poena.

II Dužna je tužena u roku od 15 dana i pod prijetnjom ovrhe naknaditi tužitelju parnični trošak."

II. Dužan je tužitelj u roku od 15 dana isplatiti tuženici na ime naknade parničnog troška iznos od 24.287,5 kuna.

Obrazloženje

Prvostupanjskom presudom prihvaćen je tužbeni zahtjev tužitelja te je tuženici naloženo da isplati tužitelju D. M. iznos od 50.000,00 kuna sa pripadajućim zakonskim zateznim kamatama koje na iznos od 20.000,00 kuna teku od 1. lipnja 2007., a na iznos od 30.000,00 kuna od 1. siječnja 2008, sve do konačne isplate, kako je precizno odlučeno u odluci pod točkom I. izreke.

U odluci pod točkom II. izreke obvezana je tuženica naknaditi tužitelju parnični trošak u iznosu od 19.462,50 kuna.

Tuženica se žali i presudu pobija u cijelosti, zbog svih žalbenih razloga iz članka 353. stavka 1. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 28/13 i 89/14, dalje u tekstu: ZPP), s prijedlogom da se presuda preinači u skladu s žalbenim prijedlozima, podredno, ukine i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

Na žalbu nije odgovoreno.

Žalba je osnovana.

Predmet ovoga postupka je zahtjev tužitelja D. M. iz S., protiv tuženice S. J. iz S., radi isplate ukupno iznosa od 50.000,00 kuna sa pripadajućim zakonskim zateznim kamatama koje teku od dospijeca do isplate, a tužitelj tvrdi da se radi o iznosima koje je on dao u zajam A. N., temeljem ugovora o zajmu od 1. prosinca 2006. te od 16. srpnja 2007., koje mu je u obvezi vratiti tuženica kao jamac (sudužnik) na temelju Izjava od 11. prosinca 2006. te od 16. srpnja 2007. koje sadržajno predstavljaju (i) ugovore o jamstvu, u smislu odredaba članka 104. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15, dalje u tekstu: ZOO).

U ovome stadiju postupka nije sporno da je tuženica živjela u zajedničkom domaćinstvu, u stanu u S., sa sada pok. A. N. u vrijeme pozajmljivanja predmetnih novčanih iznosa, točnije, u vrijeme sklapanja pravnih poslova na kojima tužitelj zasniva svoj zahtjev, kao i da pok. A. N. za života novčane iznose koje je primio na ime zajma nije vratio tužitelju.

Tuženica je tijekom postupka otklanjala postojanja obveze vraćanje zajma tužitelju, obrazlažući da u vrijeme sklapanja predmetnih pravnih poslova nije bila u stanju shvatiti značaj svoga postupanja, te da nije imala potrebnu poslovnu sposobnost koja se zahtijevala za sklapanje tih ugovora (članak 276. stavak 1. ZOO-a).

Prvostupanjski sud je smatrao utvrđenim da je tuženica u vrijeme sklapanja spornih pravnih poslova, na kojima tužitelj temelji svoj zahtjev za isplatu, bila sposobna za rasuđivanje i znala što potpisuje, da se radi o pravno valjanim pravnim poslovima i da je stoga tuženica kao jamac u obvezi tužitelju vratiti tražene novčane iznose koje je predao temeljem ugovora o zajmu dužniku pok. A. N. kao zajmoprimcu, radi čega je prihvatio tužbeni zahtjev

tužitelja i tuženicu obvezao da tužitelju isplati iznos od 50.000,00 kuna sa pripadajućim zateznim kamatama koje teku od dospijeca 1. srpnja 2007., odnosno, 1. siječnja 2008. do isplate.

Pri tome, prvostupanjski sud se pozvao na odredbe članka 104., članka 43. stavka 1., članka 499. stavka 1. i članka 276. ZOO-a, navodeći da je kod donošenja odluke cijenio (među ostalim) slijedeće utvrđene odlučne činjenice:

- da je tuženica potpisala Izjave od 11. prosinca 2006. te od 16. srpnja 2007. kojima se kao sudužnik obvezala vratiti tužitelju iznose od 20.000,00 kuna, te od 30.000,00 kuna (od kojih je Izjava od 16. srpnja 2007. ovjerena od strane javnog bilježnika) koje je on kao zajmodavac predao pok. A. N. kao zajmoprimcu,

- da su tuženica i pok. A. N. u vrijeme potpisivanja navedenih Izjava, kao i u vrijeme smrti pok. A. N. živjeli u izvanbračnoj zajednici,

- da iz vještačkog nalaza i mišljenja vještaka specijaliste psihijatra T. G. proizlazi da je tuženica osoba sa smanjenim intelektualnim i mentalnim funkcioniranjem, kod koje je sposobnost za rasuđivanje tempora acti bila bitno smanjena (da se radi o blažoj do srednjoj mentalnoj retardaciji, što se egzaktno utvrđuje kliničkim psihološkim testiranjem inteligencije), a takve osobe da su vrlo sugestibilne, osobito, u situacijama koje nose izvjesno emocionalno i psihičko opterećenje ili bilo kakvu traumatsku situaciju, kada sposobnost mentalnog funkcioniranja takvih osoba može oscilirati od smanjene sposobnosti sve do nesposobnosti za rasuđivanje,

- da iz nalaza i mišljenja vještakinje specijaliste kliničke psihologije D. D., proizlazi da su kognitivne funkcije tuženice u kategoriji lake mentalne retardacije, da je njezina kognitivna insuficijencija prisutna od rođenja i da su ugovori o jamstvu potpisani kao posljedica njezine snažne sugestibilnosti te eksploatibilnosti,

- da je ona u trenutku potpisivanja ovih ugovora shvaćala važnost i značaj potpisivanja ("jamac treba potpisati da netko može dignuti pare"), ali da nije bila sposobna zaključiti koje su posljedice koje iz toga proizlaze (da jamac novce treba vratiti),

- da je pok. A. N. liječen na odjelu za psihijatriju Kliničkog bolničkog centra u Splitu tijekom 2006. u četiri navrata (među ostalim), zbog dijagnoze depresije, a da iz iskaza liječnice obiteljske medicine, čiji je pok. A. N. bio pacijent, te pregledanog zdravstvenog kartona, ne proizlazi da je isti bio agresivan prema tuženici,

- da je veza tuženice i pok. A. N. trajala "dugo" unatoč tome što su se sestra i majka tuženice protivile toj vezi, jer tuženica nije prihvaćala njihove sugestije da napusti pok. A. N.,

- da je u razdoblju od 2000. tuženica "imala četiri administrativne zabrane" na mirovini zbog vraćanja kredita štednokreditnim zadrugama, kao i da je tuženica tijekom postupka poduzela čitav niz "procesnih radnji", iz kojih se može zaključiti da se ne radi o neuračunljivoj i nepismenoj osobi.

S pravom tuženica u pobijanoj žalbi upozorava da pobijana presuda nije zakonita jer je donoseći istu prvostupanjski sud počinio bitnu povredu odredaba parničnog postupka iz članka 354. stavka 2. točke 11. ZPP-a, jer su razlozi presude proturječni, radi čega presuda ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati, a i mjerodavno materijalno pravo pogrešno je primijenjeno.

Ranijim ukidnim rješenjima, prvostupanjski sud je upućen kao odlučnu činjenicu za ocjenu osnovanosti zahtjeva tužitelja raspraviti i utvrditi jesu li u vrijeme sklapanja pravnih poslova od 11. prosinca 2006. te od 16. srpnja 2007. postojale okolnosti koje su utjecale i mogle dovesti do potpune nesposobnosti tuženice za upravljanje postupcima i rasuđivanje (na koje je u vještačkim nalazima i mišljenjima ukazivao vještak specijalista psihijatar), točnije, je

li tuženica u to vrijeme uopće bila sposobna upravljati svojom voljom i postupcima te shvatiti njihov značaj, neovisno o činjenici što u to vrijeme tuženici nije bila oduzeta poslovna sposobnost, pri čemu je naglašeno da sud po službenoj dužnosti pazi na ništetnost i na nju se može pozivati svaka zainteresirana osoba, u skladu s odredbama članka 327. ZOO-a, koje propisuju isticanje ništetnosti.

Ugovor poslovno nesposobne osobe propisuju odredbe članka 276. ZOO-a, a sukladno navedenim odredbama, za sklapanje pravno valjanog ugovora potrebno je da ugovaratelj ima poslovnu sposobnost koja se zahtijeva za sklapanje toga ugovora.

Prema odredbama članka 18. ZOO-a, poslovno sposobna osoba može vlastitim očitovanjima volje stvarati pravne učinke, a poslovnu sposobnost fizička osobe stječe punoljetnošću.

U konkretnom slučaju, nije sporno da tuženici u vrijeme sklapanja spornih pravnih poslova nije bila oduzeta poslovna sposobnost.

Međutim, navedena okolnost ne isključuje mogućnost da u vrijeme zaključenja tih ugovora tuženica stvarno nije bila poslovno sposobna.

Naime, ugovaratelj koji zbog ozbiljnih zdravstvenih poteškoća nije sposoban za rasuđivanje, odnosno, koji nije sposoban upravljati svojom voljom i postupcima, bez obzira na formalno (ne)donošenje odluke o oduzimanju poslovne sposobnosti, nema potrebnu poslovnu sposobnost koja se traži za zaključenje ugovora.

Prvostupanjski sud je temeljem vještačkih nalaza i mišljenja vještaka psihijatra i vještakinje specijaliste kliničke psihologije, nedvojbeno utvrdio da je tuženica osoba smanjenog intelektualnog i mentalnog funkcioniranja, koja zasigurno u vrijeme sklapanja spornih pravnih poslova bila bitno smanjene mogućnosti rasuđivanja.

U razlozima prvostupanjske presude, citirano je mišljenje vještakinje specijaliste kliničkog psihologa D. D. (koje je ocijenjeno stručnim i na kojemu je zasnovana presuda), u kojem je vještakinja ustvrdila:

- da je tuženica sa kognitivnim sposobnostima u kategoriji lake mentalne retardacije (LRM),
- da psihologijska obrada upućuje na organsku disfunkciju srednjeg živčanog sustava i značajne teškoće u svim područjima psihologijskog funkcioniranja,
- da vremenski nije orijentirana i da je često konfuzna u odgovorima na postavljena pitanja,
- da su kod tuženice čitanje i pisanje razvijeni na razini prepoznavanja nekih velikih tiskanih slova, dok razumijevanje napisanog, analiza i sinteza nisu usvojene, kao niti metoda slijevanjem glasova i razumijevanje pročitano,
- da tuženica nema dostatne kognitivne sposobnosti za obavljanje i razumijevanje složenih radnji,
- da prema dijagnostičkom i statističkom priručniku za duševne poremećaje i medicinskoj klasifikaciji, kategorija LMR kod odraslih odgovara mentalnoj dobi djece od 9 do 12 godina,
- kao i da su osobe sa mentalnom retardacijom izrazito sugestibilne, eksploabilne i smanjene mogućnosti učenja na temelju iskustva.

Prvostupanjski sud je u iznesenim razlozima citirao i zaključke vještakinje specijaliste kliničke psihologije u kojima je izrijekom navedeno (između ostaloga):

- da su ugovori o jamstvu potpisani kao posljedica snažne sugestibilnosti i eksploatibilnosti tuženice, te da je tuženica u trenutku potpisivanja ugovora shvaćala samo važnost potpisivanja (da se jamac treba potpisati da bi netko dignuo pare), ali da nije bila sposobna zaključiti koje su posljedice koje proističu iz samog potpisivanja takvog ugovora (vraćanje novca).

Pravilno i svestrano ocjenjujući navedena mišljenja vještakinje specijalista kliničkog psihologa i specijaliste psihijatra, u kontekstu ostalih dokaza koji je izveo prvostupanjski sud, kako to nalaže odredba članka 8. ZPP-a, ovaj sud smatra da, suprotno zaključku prvostupanjskog suda, tuženica nije bila poslovno sposobna u trenutku potpisivanja spornih Izjava od 11. prosinca 2006. te od 16. srpnja 2007. jer ista nije bila sposobna upravljati svojom voljom i postupcima niti je bila sposobna shvatiti i sagledati stvarne posljedice svojih postupaka i obveze koje iz njih proizlaze.

Ovakav zaključak nužno proizlazi iz utvrđenih relevantnih činjenica o njezinom mentalnom, psihičkom i kognitivnom funkcioniranju i sposobnostima (koje odgovaraju dobi maloljetnog djeteta do 12. godina), osobito, u konkretnim okolnostima njezine nedvojbene ovisnosti o pok. A. N. kojeg je u potpunosti slijedila i slušala.

Kako je za sklapanje pravno valjanog ugovora potrebno da ugovaratelj ima poslovnu sposobnost koja se zahtijeva za sklapanje toga ugovora, a kako takvu poslovnu sposobnost tuženica nije imala pri sklapanju spornih ugovora o jamstvu sadržanih u Izjavama, navedeni ugovori, u smislu odredaba članka 322. u svezi s odredbama članka 276. stavka 1. ZOO-a, predstavljaju ništetne pravne poslove.

Utoliko tužitelj nema valjanu pravnu osnovu temeljem koje bi osnovano mogao zahtijevati od tuženice vraćanje novčanih iznosa koje je predao na ime zajma pok. A. N.

Iz iznesenih razloga, pravilnom primjenom materijalnog prava, a temeljem odredaba članka 373.a ZPP-a, pobijanu prvostupanjsku presudu valjalo je preinačiti te tužbeni zahtjev tužitelja u cijelosti odbiti kao neosnovan jer su bitne činjenice utvrđene na temelju i pravilnom ocjenom izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu.

Preinačena je i odluka o troškovima postupka, sukladno odredbama članka 166. stavka 2., a temeljem odredaba članka 380. točke 3. ZPP-a.

Tuženici je trošak dosuđen za one parnične radnje koje su bile potrebne za vođenje postupka, temeljem odredaba članka 154. stavka 1. u svezi s odredbama članka 155. stavka 1. ZPP-a, a primjenom Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika („Narodne novine“, broj 148/09), te Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika („Narodne novine“, broj 142/12, 103/14, 118/14 i 107/15, dalje: Tarifa), koje se primjenjuju sukladno odredbama Tbr. 48. Tarife.

U okviru traženog troška tuženici pripada po 100 bodova za sastav jednog podneska i odvjetničko zastupanje na devet ročišta, po 125 bodova za sastav dvije žalbe, za pristup na jedno ročište 25 bodova, te za odvjetničko zastupanje na šest ročišta po 50 bodova ili ukupno 1575 bodova, odnosno, 15.750,00 kuna.

Kada se navedeni iznos uveća za iznos od 3.973,05 kuna na ime PDV-a, dobije se iznos od 19.687,05 kuna.

Osim toga, tuženici pripada i daljnji iznos od 4.600,00 kuna na ime troškova vještačenja koje je snosila tuženica, što daje iznos od 24.287,05 kuna koji iznos je tužitelj u obvezi isplatiti tuženici na ime naknade parničnog troška.

U Splitu 12. travnja 2017.

Predsjednik vijeća:

Marko Pribisalić